

УДК 351.84

DOI <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2021.4.14>

ЦІЛЕПОКЛАДАЛЬНИЙ ВИМІР СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Кравченко Л.А. – старший викладач кафедри публічного управління та права Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради
ORCID: 0000-0002-0920-6393

Стаття присвячена дослідженню цілепокладального виміру стратегічного планування розвитку професійно-технічної освіти на регіональному вимірі як механізму системи публічного управління освітою, що дає можливість визначити та забезпечити найбільш сприятливі умови для розвитку вказаної складової регіональної системи освіти. У якості методології дослідження використано системний аналіз, моделювання розвитку об'єкта управління, інтерпретацію результатів SWOT-аналізу. Показано, що саме на основі визначення цілей стратегічного планування розвитку регіональної системи професійно-технічної освіти здійснюється стратегічне управління її розвитком через реалізацію комплексних заходів, що підкріплені інструментами найбільш ефективного використання наявних ресурсів. Застосовано структурування різнорівневих цілей стратегічного планування в якості найбільш ефективного механізму публічного регулювання напрямків та динаміки процесів у вказаному секторі регіональної освіти. Обґрунтовано необхідність збалансованості процесів у регіональній системі професійно-технічної освіти із загальними соціально-економічними тенденціями розвитку регіону та країни. Відтак стратегічне планування у цілепокладальному вимірі має поєднувати комплекс конкретних завдань та основні характеристики довгострокового бачення вирішення наявних проблем регіональної системи професійно-технічної освіти, підтримуючи послідовність та цілеспрямованість управлінських дій. На основі визначення базових цілей розроблено комплекс конкретних заходів як інструмент організації діяльності суб'єктів публічного управління освітньою діяльністю на регіональному рівні на шляху досягнення стратегічної мети розвитку згаданої регіональної освітньої підсистеми.

Ключові слова: публічне управління, регіональне управління, стратегічне планування, цілепокладання, механізми, система, професійно-технічна освіта.

Kravchenko L.A. Goal-sizing dimension of strategic planning of development of the regional system of vocational and technical education

The article is devoted to the study of the purposeful dimension of strategic planning of vocational education in the regional dimension as a mechanism of public education management, which allows to identify and provide the most favorable conditions for the development of this component of the regional education system. As a research methodology used system analysis, modeling the development of the object of management, interpretation of the results of SWOT-analysis. It is shown that it is on the basis of defining the goals of strategic planning of the regional system of vocational education that strategic management of its development is carried out through the implementation of comprehensive measures supported by tools for the most efficient use of available resources. Structuring of multilevel goals of strategic planning as the most effective mechanism of public regulation of directions and dynamics of processes in the given sector of regional education is applied. The necessity of balancing the processes in the regional system of vocational education with the general socio-economic trends of the region and the country is substantiated. Therefore, strategic planning in the goal-setting dimension should combine a set of specific tasks and the main characteristics of a long-term vision of solving existing problems of the regional system of vocational education, maintaining the consistency and purposefulness of management actions. Based on the definition of basic goals, a set of specific measures has been developed as a tool for organizing the activities of public management of educational activities at the regional level to achieve the strategic goal of development of this regional educational subsystem.

Key words: public administration, regional management, strategic planning, goal setting, mechanisms, system, vocational education.

Постановка проблеми. Стратегічне планування в освіті загалом та у професійно-технічній освіті (ПТО) зокрема є багатограним та різномірним управлінським процесом. Проте його інтегруючою основою у будь-якому випадку є організований та неперервний (враховуючи потреби уточнення та коригування) процес визначення цілей для системи управління та інструментарію їх реалізації у контексті забезпечення розвитку галузі. Саме визначення цілей з відображенням специфіки розумінням динамічних процесів освітнього розвитку та спосіб поєднання цих цілей та механізмів їх досягнення і визначають основний зміст стратегічного планування.

Стратегічне планування розвитку освіти достатньо активно досліджується вітчизняними та зарубіжними фахівцями. освітньої діяльності. Різноманітні його аспекти, включаючи планування на регіональному рівні та в різних секторах освітньої галузі, досліджені у роботах Л. Артеменко, В. Вакулєнко, Л. Донця, А. Карпенко, Л. Чемериса та інших вчених. Для нашого дослідження особливу цінність представляють роботи, де аналізуються окремі аспекти стратегічного планування у системі професійно-технічної освіти. Наукові розвідки дають уявлення про основні проблеми управління професійно-технічною освітою з використанням інструментарію стратегічного планування та управління. Разом з тим на периферії наукових досліджень знаходяться практичні аспекти визначення цілей стратегічного планування розвитком професійно-технічної освіти на регіональному рівні.

Мета дослідження. Розробка цілепокладальної складової стратегічного планування розвитку регіональної системи професійно-технічної освіти.

Виклад основного матеріалу. У освітній галузі уся вказана проблематика досліджень державного стратегічного планування опосередковується як специфікою процесу освітнього цілепокладання, так і особливостями державного управління процесом реформування вітчизняної освіти. Слід погодитися з думкою фахівців, що «державне стратегічне планування в освіті є механізмом досягнення цілей державної політики в освітній сфері» [1, с. 7], і відповідно його спрямованість та результативність визначається тим, у якій мірі вдається об'єднати всі наявні ресурси для досягнення тих цілей освітнього розвитку, які відповідають загальнодержавним цілям як освітнього, так і соціально-економічного розвитку. А тому стратегічне планування в освіті та її окремих складових слід розглядати в якості механізму, що забезпечує протікання всіх системних освітніх процесів на основі процедури осмисленого цілепокладання, у тому числі і відносно системного реформування професійно-технічної освіти та розбудови інструментарію, необхідного для здійснення нововведень у цій сфері [2, с. 83].

Що стосується найбільш важливих сфер соціального оточення, то доцільно виділити значущість узгодження стратегії розвитку системи освіти та такою складовою соціально-економічної системи, як ринок праці. Адже, як цілком справедливо відзначають вітчизняні дослідниці О.Зеленська та Ю. Краснянська, основою стратегічного планування інноваційного розвитку освіти загалом та професійно-технічної освіти зокрема слід вважати необхідність забезпечити «потреби держави та бізнесу на підготовку якісних кадрів» [3, с. 56]. У суб'єктно-змістовному вимірі цілями стратегічного планування у професійно-технічній освіті слід вважати створення механізмів модернізації галузі, зорієнтованих на радикальне покращення діяльності виробників освітніх послуг з погляду інтересів їх споживачів. Відтак у найбільш загальному вигляді метою такого планування доцільно вважати запровадження клієнталістської моделі в систему публічного управління сферою професійно-технічної освіти на регіональному рівні, з використанням механізмів публічно-приватного

партнерства [4, с. 16]. Найбільш суттєвими напрямками такої діяльності у вигляді завдань стратегічного планування у цьому випадку будуть вихід на європейські стандарти ПТО, адаптація галузі до ринкових умов у процесі маркетингової управління нею; упровадження системних управлінських та конкретних технологічних інновацій для впливу на соціокультурне та освітнє середовище, радикальна диверсифікація напрямів освітньої діяльності тощо. При цьому особливу увагу потрібно звернути на становлення маркетингової системи управління як регіональною системою ПТО, так і кожним освітнім закладом [5, с. 108].

Застосування вказаних настанов щодо визначення цілей регіональної системи ПТО вимагають конкретизації загальних цілей до емпірично верифікованої системи показників для ефективного управління. Розробляючи систему цілепокладання для потреб управління системою ПТО у Дніпропетровській області, ми виходили з того, що цілі розвитку регіональної системи ПТО мають бути сформульовані на основі проведеного стратегічного системного аналізу та SWOT-аналізу з орієнтацією на концепцію конкурентної переваги М.Потера та врахуванням специфіки функціонування цього сегменту освіти у межах регулювання регіональними органами державної влади та місцевого самоврядування. Саме такий підхід ефективно використовується у сучасних європейських системах професійно-технічної освіти [6, с. 38]. Конкурентні переваги, у відповідності з наявним вітчизняним досвідом, передбачено сформувати за рахунок мінімізації негативного впливу слабких сторін та максимізації впливу сильних сторін регіональної системи ПТО на її розвиток з використанням системних можливостей інноваційного розвитку, що виникають в результаті модернізаційних реформ в Україні та становлення глобального мережно-інформаційного простору [7, с. 9].

На цій основі глобальна мета стратегічного розвитку регіональної системи ПТО визначена як задоволення освітніх потреб споживачів її освітніх послуг у контексті завдань соціально-економічного розвитку регіону та України, і відповідно конкретизована у вигляді трьох базових напрямів її реалізації (стратегічні цілі розвитку). До них відносяться:

1. Підвищення якості освітніх послуг у відповідності до потреб регіонального ринку праці.

2. Модернізація мережі та інфраструктури закладів професійно-технічної освіти до нових освітніх потреб у межах формування моделі інноваційного розвитку.

3. Підвищення конкурентоспроможності випускників закладів професійно-технічної освіти на ринку праці та їх здатність адаптуватись до соціальних умов суспільства, що змінюється.

Вказані стратегічні цілі розвитку регіональної системи ПТО конкретизовані у вигляді результатів реалізації стратегії розвитку, що мають такий вигляд:

– регіональна мережа ПТО розвивається на основі цільової орієнтації на потреби територіальних громад та регіонального ринку праці, відповідно повністю забезпечує багаторівневу підготовку висококваліфікованих робітників за різними формами та видами навчання у відповідності до потреб регіону та індивідуальних і корпоративних споживачів її освітніх послуг;

– підготовка фахівців здійснюється у межах регіонального замовлення, що формується на підставі вивчення запитів та освітньо-професійних потреб молоді, моніторингових досліджень потреб ринку праці та територіальних громад, а також кон'юнктурно-кадрової та технологічної адаптації до змін сучасного виробництва;

– регіональна система ПТО структурно представляє собою інтегровану на управлінсько-цільовій основі сукупність сучасних навчально-виробничих

комплексів, оснащених відповідним обладнанням та адаптованих для навчання різноманітних груп споживачів освітніх послуг, включаючи осіб з особливими освітніми потребами;

– кадровий склад регіональної системи ПТО (викладачі, майстри, управлінці) відповідає найвищим професійним стандартам та здійснює освітній процес на основі інноваційних педагогічних технологій та використання сучасних засобів навчання;

– за рахунок поєднання регіональної кадрової та освітньої політики, стратегії соціального партнерства та ефективних технологій позиціонування у засобах масової інформації забезпечено престижність професійно-технічної освіти, яка підкріплена високим рівнем підготовки кваліфікованих робітників, конкурентоспроможних на ринку праці.

Більш детально конкретизація стратегічних цілей розвитку регіональної системи ПТО передбачає визначення сегментованих за кожною з них операційних цілей, редукованих до комплексу конкретних завдань. У відповідності з наявними у вітчизняній науковій літературі розробками [8, с. 26] сформульовані операційні цілі та завдання щодо їх досягнення на перетині стратегічних цілей, системного аналізу та SWOT-аналізу у контексті розвитку як самої системи ПТО регіону, так і його соціально-економічної сфери.

У межах стратегічної цілі щодо підвищення якості освітніх послуг у регіональній системі ПТО у відповідності до потреб регіонального ринку праці доцільно передбачити викладені нижче операційні цілі з конкретизацією у вигляді завдань їх досягнення.

1. Оптимізація професійної структури підготовки робітничих кадрів за регіональним замовленням у відповідності до потреб ринку праці. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

– за рахунок оптимізації кадрової політики та спеціалізованих освітніх проектів радикально збільшити рівень компетентності членів регіональної ради професійної освіти, зокрема, і щодо проблематики стратегічного управління її розвитком;

– на засадах соціального партнерства та з використанням наукового потенціалу Дніпровської академії неперервної освіти створити організаційну моніторингову структуру для здійснення системних досліджень регіонального ринку праці та підготовки на їх основі рекомендацій щодо розвитку регіональної системи ПТО;

– використати механізми ліцензування освітньої діяльності у регіональній системі ПТО для підтримки розвитку освіти зі спеціальностей, які є актуальними на регіональному ринку праці.

2. Забезпечення науково-методичного супроводу стратегічного розвитку регіональної системи професійно-технічної освіти. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

– створити інтегровану структуру науково-методичного супроводу стратегічного розвитку регіональної системи професійно-технічної освіти з використанням потенціалу методичних служб, науково-освітніх установ та системи управління;

– у якості складової Стратегії розвитку регіональної системи ПТО розробити програму науково-методичного супроводу її стратегічного розвитку та інструментарій реалізації цієї програми;

– на базі Дніпровської академії неперервної освіти та методичних служб з використанням механізмів залучення до процесу стейкхолдерів розробити комплексну програму перепідготовки педагогічних кадрів для регіональної системи ПТО для забезпечення необхідного рівня їх професійної компетентності, зокрема, у сфері розробки та упровадження інноваційних освітніх програм підготовки

кваліфікованих робітників з актуальних для регіону професій, робочих програм з навчальних предметів та виробничого навчання, детальних програм виробничої практики у відповідності до потреб підприємств-замовників робітничих кадрів.

3. Збільшення спроможності ПТО надавати платні послуги у межах загальної маркетингової переорієнтації їхньої діяльності. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

- розробити інструментарій упровадження маркетингової моделі управління закладом ПТО та регіональної системи ПТО;
- на технологічному рівні упровадити систему розробки та оновлення переліку платних послуг, які можуть надавати регіональні ПТО у межах чинного законодавства;
- здійснити проект підвищення кваліфікації керівників регіональних ПТО у сфері маркетингового управління, зокрема, щодо формування компетенцій стосовно надання платних послуг їхніми закладами.

4. Залучення основних замовників кадрів з робітничими спеціальностями до складу наглядових рад регіональних ПТО. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

- у межах стратегії соціального партнерства розробити системні механізми співпраці регіональних ПТО з замовниками кадрів з робітничими спеціальностями та іншими стейкхолдерами;
- створити мережу наглядових рад регіональних ПТО та координуючу регіональну раду з представників ПТО, органів управління та стейкхолдерів;
- розробити та упровадити регіональну програму соціального партнерства у сфері ПТО та механізми її реалізації через наглядові ради ПТО.

5. Адаптація педагогічних кадрів системи ПТО до сучасних педагогічних та виробничих вимог підготовки фахівців. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання описаних нижче завдань:

- розробити та упровадити програму підготовки та перепідготовки кадрів для системи ПТО регіону з використанням потенціалу регіональної системи вищої освіти;
- розробити та упровадити проекти загальноукраїнських та міжнародних обмінів та стажувань, а також використання грантових програмах для підвищення професіоналізму педагогічних працівників ПТО;
- запровадити регіональну програму обміну досвідом між працівниками ПТО та систему професійних конкурсів.

У межах стратегічної цілі щодо модернізації мережі та інфраструктури регіональних ПТО до нових освітніх потреб доцільно передбачити наступні операційні цілі з конкретизацією у вигляді завдань їх досягнення:

1. Реорганізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

- визначити перспективні напрями розвитку регіональної системи ПТО на основі врахування динаміки соціально-економічного розвитку регіону та країни;
- розробити та реалізувати регіональну 5-річну програму оптимізації мережі ПТО шляхом реорганізації існуючих закладів освіти та з урахуванням профільності підготовки кваліфікованих робітників;
- упровадити гнучкий механізм зміни профілів закладів ПТО, спеціальностей та напрямів підготовки на основі реагування на потреби ринку праці та співпраці зі стейкхолдерами.

2. Забезпечення рівного доступу до закладів ПТО різних категорій населення, в тому числі осіб з особливими освітніми потребами. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

– створити вільний доступ для всіх категорій потенційних споживачів освітніх послуг до ключових об'єктів інфраструктури ПТО;

– системно проводити скоординовану профорієнтаційну кампанію усіх суб'єктів ПТО, спрямовану на залучення до навчання в системі ПТО різних верств населення, в тому числі осіб з особливими освітніми потребами;

– підготувати персонал ПТО до надання послуг (медичних та освітніх) особам з особливими освітніми потребами.

3. Залучення ПТО до державних програм розвитку професійно-технічної освіти. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання описаних нижче завдань:

– створення нових навчально-виробничих центрів галузевого спрямування за пріоритетними професіями;

– адаптація регіональних проектів розвитку ПТО до загальнодержавних програм;

– розробка інноваційних проектів розвитку ПТО на регіональній основі з їх подальшим просуванням для отримання загальнодержавної підтримки.

4. Розвиток соціального партнерства у регіональній системі ПТО. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

– розробка та упровадження регіональної програми модернізації матеріально-технічної бази ПТО за пріоритетними напрямками професійної підготовки на основі механізмів соціального партнерства;

– формування системи громадсько-державного управління ПТО на рівні регіону, окремих територіальних громад та освітніх закладів;

– обґрунтування та використання інструментів підтримки приватних суб'єктів соціального партнерства у системі ПТО регіону з боку органів регіональної влади та місцевого самоврядування.

5. Забезпечення участі регіональних ПТО у міжнародних проектах, які підтримують розвиток професійної освіти. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання вказаних нижче завдань:

– розробка та реалізація регіональної програми інтеграції системи ПТО до європейського та світового освітнього простору з упровадженням відповідних стандартів;

– створення на базі Дніпровської академії неперервної освіти координуючого органу щодо участі закладів ПТО регіону у міжнародних проектах;

– розробка та упровадження механізмів державної підтримки участі закладів ПТО регіону в перспективних міжнародних проектах.

У межах стратегічної цілі щодо підвищення конкурентоспроможності випускників закладів професійно-технічної освіти на ринку праці та їх здатності адаптуватись до соціальних умов суспільства, що змінюється, доцільно передбачити наступні операційні цілі з конкретизацією у вигляді завдань їх досягнення:

1. Запровадження у професійну підготовку елементів дуальної форми здобуття освіти. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання описаних нижче завдань:

– вивчити вітчизняний та зарубіжний досвід організації дуальної форми здобуття освіти та розробити її орієнтовну модель, адаптовану до реалій регіону;

– розробити регіональні проекти організації дуальної форми здобуття освіти на підприємствах в частині реалізації освітніх програм з певних професій, адаптованих навчальних місць для практичної підготовки здобувачів освіти та кадрових ресурсів

– забезпечити реалізацію плану дій, моніторингу, координації та контролю реалізації проектів дуальної форми здобуття освіти у регіональній системі ПТО.

2. Забезпечення підвищення кваліфікації та стажування здобувачів освіти в навчально-практичних центрах галузевого спрямування. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

- підготувати на середньострокову перспективу програму кадрової підготовки фахівців для регіональної системи ПТО;
- запровадити у навчально-виробничих центрах галузевого спрямування, які функціонують в ПТО, навчання здобувачів освіти за сертифікаційними програмами набуття новітніх виробничих компетенцій;
- організувати міжрегіональне співробітництво у царині підготовки фахівців на базі навчально-практичних центрів галузевого спрямування.

3. Збільшення частки здобувачів освіти, що проходять перепідготовку та підвищення кваліфікації за результатами вхідного контролю. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання перелічених нижче завдань:

- запровадити проходження вхідного контролю знань, умінь та навичок, що набуті у результаті неформального та/або формального навчання особами, які приймаються в ПТО на навчання за програмами перепідготовки або підвищення кваліфікації;
- розробити орієнтовні навчально-методичні пакети для проходження вхідного контролю знань, умінь та навичок, що набуті у результаті неформального та/або формального навчання з професій, за якими проводиться перепідготовка та підвищення кваліфікації в ПТО;
- на основі технологій моніторингу сформувавши механізми постійного удосконалення вхідного контролю знань, умінь та навичок, що набуті у результаті неформального та/або формального навчання з професій, за якими проводиться перепідготовка та підвищення кваліфікації в ПТО;

4. Забезпечення участі здобувачів освіти ПТО у конкурсах фахової майстерності різних рівнів. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання описаних нижче завдань:

- ініціювати та проводити регіональні конкурси фахової майстерності з пріоритетних на ринку праці професій із залученням соціальних партнерів, підприємств-роботодавців;
- на найбільш важливих напрямках забезпечення професіоналізму здобувачів освіти ПТО упровадити цілісну та постійно функціонуючу систему конкурсів;
- вивчити можливості трансляції регіональних конкурсів фахової майстерності у регіональних електронних ЗМІ та на інтернет-сайтах.

5. Створення у регіональній системі ПТО мережі центрів кар'єри. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання таких завдань:

- удосконалити систему профорієнтаційної роботи через створення та функціонування Центрів кар'єри, в тому числі із залученням підприємств-замовників кадрів;
- запровадити у ПТО навчання здобувачів освіти з питань професійного розвитку та кар'єри;
- збільшити обсяг навчальних компонентів із формування у здобувачів освіти «м'яких» навичок та навчання підприємницької діяльності.

6. Підвищення іміджу усієї системи ПТО в регіоні, а також окремих закладів та професій. Вказана операційна ціль для свого досягнення вимагає виконання перелічених нижче завдань:

- налагодити механізми постійної співпраці ПТО із ОТГ щодо пропагування робітничих професій серед школярів 1-11 класів, в тому числі із залученням підприємств-замовників кадрів;

- на постійній основі готувати та поширювати профорієнтаційні матеріали ПТО для різних цільових аудиторій, в тому числі з використанням соцмереж;
- розробити та реалізувати регіональний проект «Регіональна система ПТО в електронних ЗМІ».

Висновки. Таким чином, стосовно регіональної системи ПТО загальна мета стратегічного планування має бути визначена як адаптивно-інноваційна, тобто забезпечення інноваційної трансформації вказаної системи як об'єкта управління у відповідності до потреб зовнішнього середовища (насамперед — соціально-економічної системи регіону) з врахуванням її потенціалу та внутрішніх потреб до інноваційних змін. Сама система цілепокладання носить різнорівневий характер з конкретизацією загальних цілей в операційні цілі, а останніх — у систему конкретних завдань для їх досягнення. Основним напрямом подальших досліджень слід вважати розробку системи індикаторів для оцінювання рівня досягнення комплексу завдань у межах операційних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Сментина Н.В. Особливості методології стратегічного планування в системі державного управління соціально-економічним розвитком територій. *Вісник Сумського державного університету. Серія: «Економіка»*. 2013. № 4. С. 67–80.
2. Нестерова Л.В., Стременко Л.О. Профтехосвіта України, ХХ – початок ХХІ століть. Київ : Педагогічна думка, 2012. 124 с.
3. Зеленська О., Краснянська Ю. Problems of interaction of the market of educational services and labor market of Ukraine. *Чернігівський науковий часопис*. 2017. № 1(8). С. 54–63.
4. Бородієнко О.В. Публічно-приватне партнерство закладів професійної освіти : практич. посіб. Біла Церква : Пшонківський О.В. [вид.], 2020. 300 с.
5. Братаніч Б.В. Освітній маркетинг в контексті глобалізації. *Філософія освіти*. 2006. № 5. С. 103–110.
6. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід : монографія / В.В. Артемчук та ін. ; за заг. ред. В.О. Радкевич. Житомир : Полісся, 2018. 207 с.
7. Управління якісною підготовкою фахівців у професійно-технічних навчальних закладах на основі маркетингу ринку праці та освітнього моніторингу в умовах регіоналізації : монографія / Я.Г. Камінецький та ін. Львів : Сполом, 2010. 321 с.
8. Вплив трансформації ринкової економіки на управління розвитком професійно-технічної освіти : монографія / В.І. Свистун та ін. ; за наук. ред. В.І. Свистун. Київ : Поліграфсервіс, 2014. 183 с.

REFERENCES:

1. Smentyna N.V. (2013) Osoblyvosti metodolohii stratehichnoho planuvannia v systemi derzhavnoho upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom terytorii [Features of the methodology of strategic planning in the system of public administration of socio-economic development of territories.]. *Bulletin of Sumy State University. Ser. : Economics, no. 4.* pp. 67–80. (In Ukrainian).
2. Nesterova L.V., Stremenko L.O. (2012) *Proftekhsosvita Ukrainy, XX – pochatok XXI stolit* [Vocational Education of Ukraine, XX – early XXI centuries]. K. : Pedahohichna dumka, 2012. (In Ukrainian).
3. Zelenska O., Krasnianska Yu. (2017) Rroblems of interaction of the market of educational services and labor market of Ukraine [Problems of interaction of the market of educational services and labor market of Ukraine]. *Chernihiv Scientific Journal, no. 1(8),* pp. 54–63. (In English).

4. Borodiienko O.V. (2020) *Publichno-pryvatne partnerstvo zakladiv profesiinoi osvity : prakt. posib* [Public-private partnership of vocational education institutions]. Bila Tserkva : Pshonkivskiyi O.V. [vyd.]. (In Ukrainian).
 5. Bratanich B.V. (2006) Osvitnii marketynh v konteksti hlobalizatsii [Educational marketing in the context of globalization], *Philosophy of education*, no.5, pp. 103–110 (In Ukrainian).
 6. *Suchasni modeli profesiinoi osvity i navchannia v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: porivnialnyi dosvid : monohrafiia* (2018) / [V. V. Artemchuk ta in. ; za zah. red. V. O. Radkevych] [Modern models of vocational education and training in the countries of the European Union: comparative experience]. Zhytomyr : Polissia. (In Ukrainian).
 7. *Upravlinnia yakisnoiu pidhotovkoiu fakhivtsiv u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh na osnovi marketynhu rynku pratsi ta osvithnoho monitorynhu v umovakh rehionalizatsii : monohrafiia* (2010) / Kaminetskyi Ya. H. [ta in.] [Management of quality training of specialists in vocational schools on the basis of labor market marketing and educational monitoring in terms of regionalization]. L. : Spolom. (In Ukrainian).
 8. *Vplyv transformatsii rynkovoï ekonomiky na upravlinnia rozvytkom profesiino-tekhnichnoi osvity: monohrafiia* (2014) / [Svystun V.I. ta in. ; za nauk. red. V.I. Svystun] [Influence of market economy transformation on management of development of vocational education]. Kyiv : Polihrafservis. (In Ukrainian).
-